

Indhold

Forord	7	De primære demenssymptomer . . .	72
1. Gerontologi, geriatri og almen gerontopsykiatri	9	Følelsesliv	78
Alderdomsbegrebet	9	Personlighedsændring	78
Geriatri	12	Pseudoinkontinens	78
Almen gerontopsykiatri	15	Forværring af primære demenssymptomer	79
2. Gerontopsykologi	20	Neurologiske symptomer	79
<i>Pia Fromholt</i>		Demensgraduering	79
Forestillinger om alderdommen . . .	20	Adfærdsforstyrrelser og psykiatriske symptomer ved demens (BPSD) . . .	80
Det livslange		Adfærdsforstyrrelser	88
udviklingsperspektiv	21	Demens typer og demenssygdomme . . .	95
Den normale intellektuelle udvikling . . .	22	Demens ved Alzheimers sygdom (AD)	97
Mestring af problemer	27	Vaskulær demens (VD)	102
Eksistentielle problemer og udfordringer	30	Frontallapdemens	107
3. Den gerontopsykiatriske undersøgelse	33	Demens og parkinsonisme	111
Den primære kontakt	33	Sekundære demensformer	114
Den somatiske undersøgelse	34	Andre kognitive forstyrrelser	118
Medicin-anamnese	36	Pseudodemens	121
Den objektive psykiatriske undersøgelse	36	Demensudredning	123
Videre observation	39	Behandling	127
Billeddiagnostik af hjernen	41	Medikamentel behandling	131
Psykologiske prøver og psykiatriske vurderingsskalaer	43	6. Depressionssygdommen og andre affektive sindslidelser	145
4. Delirium	51	Den typiske depressive fase	146
Hyppighed	53	Sorg og depression	147
Symptomer	53	Depressionstyper	148
Forløb og faser	55	Årsager til depression	149
Årsager	55	Aldersfarvning	151
Prognose og komplikationer	60	Early-onset og late-onset-depression	152
Delir typer	61	Depressiv pseudodemens	152
Diagnose af delir	63	Suborganisk depression	154
Behandling	65	Organisk depression	154
5. Demens	69	Konsekvenser af depression	155
Definition	69	Diagnosticering	157
Hyppighed	71	Behandling	158
Symptomer	72	Bipolær affektiv sindslidelse	162
		Differentialdiagnostik	164
		Behandling	164

7. Psykotiske lidelser hos ældre	166	Farmakodynamik	225
Skizofreni	166	Farmakokinetik	225
Andre psykoser hos ældre	169	Komplians	228
Parafreni	171	Antipsykotika	228
8. Andre tilstande	176	Antidepressiva	233
Angstlidelser, misbrug, søvnforstyrrelser	176	Lithium	235
Primære angstlidelser	176	Antiepileptika	236
Sekundære angstlidelser	179	Anxiolytika og hypnotika	237
Psykisk overbelastning (kriser) hos gamle	180	Antidemens-medicin	239
Følger af nervøse og stressrelaterede lidelser	181	Vitaminer	240
Behandling	181	Bivirkningsmedicin	240
Forstyrrelser af personlighedsstrukturen	183	Bivirkninger (endnu en gang)	241
Misbrug hos ældre	184	Det ideelle psykofarmakon	241
Skadelig brug af alkohol	185	ECT-behandling (Electro Convulsive Therapy)	242
Medicinmisbrug	188	r-TMS	243
Søvnforstyrrelser hos ældre	190	12. Lovgivning af relevans for gerontopsykiatrien	244
9. Omsorg og pleje til demente ældre	194	<i>Gitte Lang</i>	
<i>Jessy Hjorth-Hansen</i>		Serviceloven	244
Omsorgsudviklingen inden for demensområdet	194	Andre ydelser under serviceloven	247
En skærmet enhed	195	Vægemålsloven	248
Professionel omsorg og pleje i hjemmet	199	Straffeloven	251
Konkret og individuelt tilrettelagt hjælp	201	Psykiatriloven	252
Muligheder og rammer for omsorg	206	Bestemmelser om magtanvendelse i det sociale system	256
10. Pleje af og omsorg for det ældre menneske, der har en depression	209	Tvangsflytning efter serviceloven	260
<i>Inge Voldsgaard</i>		Patientretsstillingsloven	261
Depressionssygdommens forløb	209	Afsluttende bemærkninger	263
At være deprimeret eller at have en depression	210	13. Klinisk gerontopsykiatri	
Støtte og omsorg under behandlingen	213	Etik, mål, organisation og strategi	266
Kommunikation med ældre depressive mennesker	219	Gerontopsykiatriens etik	266
Et godt miljø at blive rask i	220	Behandlingsmål og patienttilfredshed	268
At tage fat på livet og mulighederne igen	222	Problemafgrænsning	268
11. Psykofarmakologisk behandling	224	Målgruppe og visitation	269
Inddeling af psykofarmaka	224	Undervisning	270
		Gerontopsykiatrisk organisation	271
		Arbejde med familie og netværk	272
		Tilsyn og ambulante gerontopsykiatri	275
		Indeks	277

Forord

Denne tredje udgave af *Praktisk Gerontopsykiatri* udkommer 10 år efter første udgave. Der findes i dag, i modsætning til for 10 år siden, en del litteratur vedrørende psykiske lidelser hos ældre, ikke mindst hvad angår demens. Forfatterkollegiet har dog skønnet, at der stadig er behov for en praktisk behandlingsorienteret lærebog i gerontopsykiatri på dansk med en tværfaglig indfaldsvinkel, som omhandler hele spektret af psykiske lidelser i alderdommen.

Udviklingen inden for det uofficielle ekspertområde i gerontopsykiatri er gået meget stærkt og har nødvendiggjort en gennemgående omarbejdelse og udvidelse af samtlige kapitler. Det officielle diagnosesystem ICD-10, som afløste ICD-8 i 1994, er indarbejdet ligesom den nyeste lovgivning, der er relevant for gerontopsykiatriske patienter. Et nyt kapitel omfatter pleje ved depression hos ældre.

Forfatterne har, hver på deres felt, bestræbt sig på at skrive, så det kan læses af mennesker med forskellig uddannelsesmæssig baggrund: almenpsykiatere, praktiserende læger, hospitalsansatte læger, medicinstuderende, psykologer og de sygeplejersker og sundheds- og socialassistenter, som har erfaring vedrørende de svage gamle i hjemmeplejen, på plejehjem og på omsorgscentre.

Hvert emne er forsøgt behandlet så indlæ-

ringsvenligt som muligt, hvilket nødvendigvis må ske på bekostning af traditionelle og skematiske principper fx omkring sygdomsbeskrivelse.

De enkelte kapitler skulle kunne læses hver for sig, og bogen er også tænkt som et uprætentøst opslagsværk.

Forfatterne har bestræbt sig på at undgå de mest indforståede fagtermer, uden at det gerontopsykiatriske fagsprog og begrebsapparat samtidigt udtyndes. Medicinske præparater er betegnet med de gængse salgsnavne, medmindre samme præparat sælges under flere forskellige betegnelser, i så fald er de internationale specialitetsnavne benyttet. For de læsere, der ikke har en mere snæver sundhedsfaglig uddannelse, er udarbejdet et minileksikon over vigtige begreber.

Professor Pia Fromholt nåede før sin alt for tidlige død at udarbejde kapitlet om gerontopsykologi. De øvrige forfattere er hende megen tak skyldig for 10 års inspirerende samarbejde. Hun efterlader et dybt savn, menneskeligt og fagligt.

Sekretær Judith Prang og Connie Laursen skal have tak for det store arbejde med at renskrive manuskripterne.

Risskov, august 2001

Nils Chr. Gulmann